

REPUBLIKA SLOVENIJA
DRŽAVNI SVET

Komisija za kmetijstvo, gozdarstvo in prehrano

Številka: 411-01-7/2021/12
Ljubljana, 31. 3. 2021

Komisija za kmetijstvo, gozdarstvo in prehrano je, na podlagi 20. člena Poslovnika Državnega sveta (Uradni list RS, št. 70/08, 73/09, 101/10, 6/14, 26/15, 55/20 in 123/20), sprejela naslednje

POROČILO

k Osnutku Predloga Načrta za okrevanje in odpornost

Komisija za kmetijstvo, gozdarstvo in prehrano je na 27. seji, 26. 3. 2021, *kot zainteresirana komisija*, obravnavala Osnutek Predloga Načrta za okrevanje in odpornost (v nadaljevanju: predlog načrta) z dne 22. 12. 2020. Komisija se je seznanila s stališči Kmetijsko gozdarske zbornice Slovenije.

Komisija se je seznanila s predlogom načrta v delu, ki se nanaša na kmetijski sektor. Predstavnik Ministrstva za kmetijstvo, gozdarstvo in prehrano (v nadaljevanju: MKGP) je komisijo seznanil z najnovejšim predlogom načrta z dne 18. 3. 2021, da se je obseg predvidenih sredstev za kmetijstvo, ki je oktobra 2020 znašal 76,4 milijona evrov, znižal na 38,7 milijona evrov. Do znižanja sredstev je prišlo predvsem zaradi mnenja Vlade, da je moč predvidene projekte financirati v okviru Programa razvoja podeželja 2014–2020 in Strateškega načrta za obdobje 2023–2027, ki je še v pripravi. Na MKGP menijo, da je obseg predvidenih sredstev dober dosežek in zajema tri pomembna področja kmetijstva: prilagajanje na podnebne spremembe, digitalno preobrazbo in raziskave ter razvoj inovacij. V okviru prilagajanja podnebnim spremembam bo izveden projekt vzpostavitve Centra za semenarstvo, drevesničarstvo in varstvo gozdov, za kar se namenja 5,1 mio evrov. Za digitalno preobrazbo bo namenjenih 28,3 mio evrov, pri čemer vključuje projekt, ki ima veliko dodano vrednost za kmetijstvo, gozdarstvo in prehrano, osem podprojektov (e-gospodarstvo, Inšpektorat za kmetijstvo, gozdarstvo in prehrano, trajnostno kmetijstvo, javna svetovalna služba Agencije za kmetijske trge in razvoj podeželja, sektor živinoreje, Uprava za varno hrano in podatkovno skladišče na MKGP). V okviru digitalne preobrazbe je cilj zagotoviti funkcionalnost in enostavnost uporabe digitalnih baz za vse uporabnike. V okviru razvojno raziskovalnih aktivnosti bo vzpostavljen Nacionalni inštitut Republike Slovenije za hrano (5,3 mio evrov).

Na Kmetijsko gozdarski zbornici Slovenije (v nadaljevanju: KGZS) so že glede prvotnega obsega načrtovanih sredstev v višini 76 mio evrov izrazili nezadovoljstvo, zato so neprijetno presenečeni zaradi znižanja sredstev, ki jih slovensko kmetijstvo v trenutni situaciji nujno potrebuje za okrevanje po koronakrizi. Ker je kmetijstvo v dani situaciji zelo ranljivo, na KGZS opozarjajo, da s predvidenim obsegom sredstev ne bo moč zagotoviti nujnih sistemskih premikov za odpornost in razvoj slovenskega

kmetijstva. KGZS nasprotuje predlaganemu razrezu sredstev ter poziva, da je treba obseg sredstev za izvedbo projektov za izhod iz krize in zagon kmetijstva v okviru Načrta za okrevanje in odpornost finančno okrepiti vsaj v višini 200 mio evrov.

Komisija je neprijetno presenečena nad predvidenim obsegom sredstev v višini 38,7 mio za področje kmetijstva, saj to ne bo zadoščalo za izhod iz krize. V okviru priprave Načrta za okrevanje in odpornost je sprva MKGP v sodelovanju s socialnimi partnerji opredelilo potrebe oz. projekte kmetijskega sektorja v vrednosti 400 mio evrov, v nadaljevanju pa se je ta znesek, na podlagi vladnih prioritiet na področju zdravstva, dolgotrajne oskrbe in infrastrukture ter dogovora med pristojnimi ministri, znižal za 80 % oz. na 76,4 mio evrov. Do marca 2021 so na MKGP tvorno sodelovali z vsemi deležniki in strokovno sfero ter v okviru medresorskega usklajevanja in usklajevanja z Evropsko komisijo oblikovali projekte za doseganje zelenega in digitalnega prehoda, kar je pogoj za upravičenost do sredstev. Glede na omejenost sredstev EU in v povezavi z obstojem alternativnih finančnih virov je Vlada ocenila, da se lahko projekti s področja kmetijstva financirajo s sredstvi Skupne kmetijske politike (v nadaljevanju: SKP) v višini 1,8 milijarde evrov in posledično 11. 3. 2021 sprejela stališče, da se kmetijski sektor izključi iz Načrta za okrevanje in odpornost. Kasneje je bilo sicer izpogajanih 38,7 mio evrov, ker se določeni projekti (npr. digitalizacija, Nacionalni inštitut Republike Slovenije za hrano, Center za semenarstvo, drevesničarstvo in varstvo gozdov) ne bi mogli financirati iz SKP. Pri tem pa na MKGP poudarjajo, da si prizadevajo vse črtane projekte vključiti v podaljšani program razvoja podeželja (npr. vzpostavitev zbirnih centrov, podpora gorskim in ekološkim kmetijam, vlaganje v namakalne sisteme, širokopasovni internet, dobrobit živali, vlaganje v predelavo, razvoj in trženje kmetijskih ter živilskih proizvodov). Ob tem člani komisije izpostavljajo, da sredstva za SKP za obdobje 2014–2020 in 2020–2027 ostajajo enaka in so že sicer namenjena kmetijstvu, ne pa okrevanju po koronakrizi. Člani komisije ugotavljajo, da se hkrati z razpisi za gorsko-višinske kmetije obeta znižanje sredstev za območja z omejenimi možnostmi (OMD).

Ob predvidenem skromnem obsegu sredstev za kmetijski sektor komisija ocenjuje, da država očitno nima posluha za kmetijstvo. Od 38,7 milijona evrov je glavčina sredstev, to je 28,3 mio evrov, namenjena birokratskemu aparatu z vsečno oznako digitalne preobrazbe, neposredno kmetijstvu pa praktično nič. Ob preveliki birokratizaciji slovenskega kmetijstva (npr. urejanje obcestne prodaje) komisija poziva k njegovi debirokratizaciji. Komisija sicer ne nasprotuje ureditvi evidenc, saj omogoča dolgoročno boljše načrtovanje, vendar izpostavlja, da so potrebe tudi na drugih področjih kmetijstva.

Komisija poudarja, da osnovni namen sredstev Sklada za okrevanje in odpornost (v nadaljevanju: RRF) ni poraba sredstev za reformo javne uprave, pripravo zakonov, študij, analiz, združevanje raznih agencij in kreiranje novih, vendar iz Osnutka Predloga Načrta za okrevanje in odpornost izhaja, da je glavčina sredstev namenjena prav navedenim aktivnostim. Komisija meni, da bi morali najmanj dve tretjini sredstev RRF nameniti gospodarstvu in kmetijstvu. Za okrevanje gospodarstva in kmetijstva so nujna povratna in nepovratna sredstva, saj je glavni cilj RRF krepitev odpornosti in okrevanje gospodarstva, ki ga Evropska komisija veže na izvedbo reform in na konkretne merljive učinke. Komisija meni, da je sredstev, namenjenih neposredno gospodarstvu in kmetijstvu, znatno premalo. Manjkajo podatki o tem, koliko sredstev RRF je predvidenih za digitalno preobrazbo

gospodarstva za obdobje do 2026 in koliko po posameznih letih ter koliko sredstev je neposredno namenjenih najbolj prizadetim sektorjem, kamor sodi tudi kmetijstvo. Ob tem komisija poudarja pomen povezave gospodarstva z ostalimi panogami, saj negospodarski sektor ne more preživeti brez gospodarstva. S tega vidika bi komisija želela podatek o sredstvih, ki so namenjena financiranju likvidnostnih potreb podjetij (povratnih sredstev, stroškov dela, materiala, storitev), saj iz predloga načrta izhaja, da je za najbolj prizadete sektorje, kot so gostinstvo, hotelirstvo in kmetijstvo, v RRF predvidenih bistveno premalo sredstev. Glede na načrtovan razrez sredstev obstaja bojazen, da bi se ob stečajih podjetij krepil javni sektor, ki nima dodane vrednosti. Komisija poudarja, da je treba v RRF predvideti sredstva za raziskave in razvoj v gospodarstvu in kmetijstvu, saj že zdaj zaostajamo po inovacijskem indeksu, kar vodi v čedalje večje nazadovanje konkurenčnosti gospodarstva in kmetijstva. Dejstvo je, da je kriza omejila možnosti zasebnega financiranja.

Komisija izraža pomislek, da predlog načrta ni v duhu aktualnega časa. Gospodarstvo je namreč pričakovalo, da bo v parlamentarno proceduro predložen PKP9, ki bi predvsem olajšal ponovni zagon gospodarstva in kmetijstva, vendar ga očitno ne bo, saj je Vlada podaljšala nekatere ukrepe. Ker so gospodarske dejavnosti, ki so zaradi korona ukrepov zaprte, izgubile prihodek, bi jim morali zagotoviti povračilo izgubljenega prihodka (po vzoru sosednje Avstrije) za obdobje neobratovanja. Pri tem komisija meni, da bi to moralo veljati tudi za kmetijstvo, ki je zaradi manjšega odkupa pridelkov na trgu zelo prizadeto. Ker veljavna zakonska ureditev ne določa povračila izgubljenega prihodka za zaprte dejavnosti, niti ni predviden PKP9, bi pričakovali, da tovrsten ukrep uredimo v Načrtu za okrevanje in odpornost, saj je njegov cilj ravno v okrevanju po krizi. Člani komisije se sprašujejo, kako naj gospodarstvo in kmetijstvo po umiritvi epidemioloških razmer nemoteno posluje. Po mnenju komisije ne zadoščajo ukrepi, ki so jih in jih še pripravljajo na MKGP.

Našemu kmetijstvu se večkrat očita majhnost, razdrobljenost in premajhna zaposlenost. Medtem ko bi morala država stremeti k čim višji samooskrbi in prehranski varnosti znotraj države, očitno podpira velike trgovske sisteme, ki uvažajo hrano. Komisija poudarja, da je treba na kmetijstvo gledati celovito - od pridelave, predelave živilske industrije, trgovine, gostinstva, turizma. Slovensko kmetijstvo sicer ni konkurenčno v okviru globalnih meril, vendar je toliko bolj pomembno za obstoj slovenskih kmetov in kmetij, da s primerni vložki zagotovi razvoj novih izdelkov, kakovost in višjo dodano vrednost ter skrbi tudi za okolje in poseljenost slovenskega prostora. Z vidika varnosti države bi bilo treba pri pripravi Načrta za okrevanje in odpornost nameniti kmetijskemu sektorju več pozornosti in sredstev. Komisija ob tem izpostavlja besede Nobelovega nagrajenca za mir dr. Johana Galtunga, ki jih je izrekel 1999 v Državnem svetu, da »še posebej majhne države ne smejo nikoli dovoliti, da se samooskrba zniža pod 70 %, ker v tistem trenutku izgubijo samostojnost in postanejo odvisne od drugih«. V težnji po čim višji samooskrbi je nujno vlagati v razvoj slovenskega kmetijstva in zagon slovenskih kmetij, pri čemer morajo biti ukrepi v obravnavanem dokumentu usklajeni s strategijo samooskrbe, na podlagi katere je treba pripraviti operativne načrte za povečanje samooskrbe po posameznih segmentih. Nenazadnje bi lahko slovenska trgovina v večji meri odkupila kmetijske produkte oz. v večji meri sodelovala s slovensko kmetijsko produkcijo, če bi razpolagala s podatki o predvideni ponudbi posamezne kulture vsaj eno setveno obdobje vnaprej.

Po opravljeni razpravi je komisija sprejela naslednje **s k l e p e**:

1. Komisija **ne podpira** Osnutka Predloga Načrta za okrevanje in odpornost, s katerim se obseg sredstev za kmetijski sektor znatno zmanjšuje.
2. Komisija poziva, da se slovenskemu kmetijstvu v okviru Sklada za okrevanje in odpornost nameni več sredstev, saj je trenutno predvidenih bistveno premalo sredstev za izvedbo vseh programov na področju kmetijstva, ki so bili že usklajeni z vsemi deležniki. Gospodarstvu in kmetijstvu je treba nameniti najmanj dve tretjini sredstev v okviru Sklada za okrevanje in odpornost, ki jih potrebujeta za izhod iz koronakrize. V luči zaostajanja po inovacijskem indeksu je nujno predvideti nepovratna sredstva za raziskave in razvoj v gospodarstvu in kmetijstvu.
3. Komisija predlaga, da se predvidi povračilo izgubljenega prihodka za vse dejavnosti (vključno s kmetijstvom), ki so zaradi protikorona ukrepov zaprte in se ne smejo opravljati.
4. Komisija poudarja pomembnost vlaganj v razvoj slovenskega kmetijstva in zagon slovenskih kmetij s ciljem čim večje in trajnostne samooskrbe.
5. Oblikovati je treba strategijo samooskrbe in na njeni podlagi pripraviti operativne načrte za povečanje samooskrbe po posameznih segmentih s ciljem prehranske varnosti in neodvisnosti.
6. Komisija bo spremljala dokončno pripravo Načrta za okrevanje in odpornost.

* * *

Za poročevalca je bil določen predsednik komisije Cvetko Zupančič.

Predsednik
Cvetko Zupančič, l.r.